

Big Pharma

Voorwoord door Bert Keizer*

Toen ik begon aan de geneeskundestudie dacht ik dat het ging om een zeer rijke discipline die de gebeurtenissen in ons lichaam op wetenschappelijke wijze trachtte te doorgronden en zelfs te beïnvloeden, als het lichaam zich tegen ons keerde. Dat het lichaam zich uiteindelijk altijd tegen ons keert is een omstandigheid die je op elk kerkhof bevestigd ziet. Geneeskunde wil deze uitkomst zo lang mogelijk uitstellen door het verstrekken van medicijnen en het verrichten van chirurgische ingrepen. Of de pillen en de ingrepen ook echt helpen, wordt steeds getest. Vandaar het wereldwijde web van medische tijdschriften waarin artsen elkaar berichten over wat werkt en wat niet. Mijn eerste teleurstelling in geneeskunde trof ik aan in die tijdschriften. Naast wetenschappelijke informatie bevatten die advertenties voor medicijnen die qua lulligheid niet onderdoen voor de allerlulligste tv-reclame. Ik dacht: het gaat hier om wetenschap, daar hoeft toch geen zwakzinnige aanprijzing bij? Toch wel. Omdat wij mensen niet bij biochemie alleen leven. Bij pijn werkt een rode pil beter dan een groene. Rustgevers geven meer rust als ze blauw zijn. Kleine pilletjes doen niet zo veel als grote. Dure pillen werken beter dan goedkope. Bedenk dat al deze verschillen in werkzaamheid niet worden veroorzaakt door de aard van de toegediende stof. Pillen werken niet alleen omdat ze in het lichaam iets doen, de geest helpt een handje mee. En dat geldt niet alleen voor de patiënt maar ook voor de arts, hoewel die beter zou moeten weten.

Het is (onder andere) deze zwakte in artsen die op onvoorstelbaar doortastende wijze te gelde wordt gemaakt door de farmaceutische industrie, ofwel Big Pharma, zoals deze branche nu heet. Het gaat om een kiertje in het doktersharnas dat door deze fulltime cynici wijd open is gewrikt, zodat het wetenschappelijk geweten eruit lekt en lagere drijfveren de zaak over-

* Bert Keizer is arts en filosoof en schrijft regelmatig voor o.a. *Medisch Contact* en *Trouw*.

nemen. Er is veel geschreven over dit onderwerp, met name in *Trouw* door de onvermoeibare Joop Bouma en in de medische wereld door Hans van der Linden, de lastigste huisarts van Nederland. Het gaat om een thema dat internationale aandacht heeft, maar tot nog toe heeft niemand het probleem zo onweerlegbaar, systematisch en nietsontziend op tafel gelegd als de Deense hoogleraar Peter C. Gøtzsche. De titel van zijn boek liegt er dan ook niet om. Gøtzsche stelt dat Big Pharma niets meer heeft te maken met maatschappelijke betrokkenheid, maar dat deze industrie zich schuldig maakt aan misdadige praktijken op systematische schaal.

Een akelig, maar niet uniek voorbeeld van belangenverstremming tref je aan in de psychiatrie, waar de grens tussen gezond en ziek met behulp van het DSM-5 mooi vaag werd gehouden. Vervolgens werden nieuwe ziektebeelden gecreëerd (zoals autismespectrumstoornissen) waartegen, ook toevallig, Big Pharma een pil heeft die je heel lang moet blijven slikken. Over de bijwerkingen van deze ‘medicatie’ wordt dan weer geen goede informatie verstrekt. Een dergelijk beschamend resultaat is alleen haalbaar als de onderzoeker, de toezichthouder, de dokter en natuurlijk de pillenverkoper prettig samenwerken. De grote farmaceuten verdoezelen onderzoeksresultaten, verzwijgen bijwerkingen, kopen artsen om, infiltreren nascholingen, corrumperen patiëntenorganisaties, plaatsen leugenachtige advertenties en bedriegen tijdschriftredacties via ghostwriters. Ze verdienen miljarden met hun dubieuze pillen door te liegen over de kosten van ontwikkeling en productie.

Ze worden wel eens aangepakt en krijgen dan gigantische boetes. De firma GlaxoSmithKline wilde best toegeven dat ze zich schuldig had gemaakt aan onwettige praktijken rond de antidepressiva Paxil en Wellbutrin, en het bloedsuikerverlagende middel Avandia. Ze betaalde zonder mokken de boete van 3 miljard dollar. U leest het goed: 3 miljard dollar. In 2009 ging Pfizer voor de bijl wegens ik weet niet wat voor rotstreek, maar ook dit bedrijf betaalde zonder ophef de boete van 2,3 miljard dollar. Het gaat om misdaden waar geen straf op volgt, want die miljardenboetes bekostigen ze moeiteloos uit hun winsten. Ik zei het al: dit zijn de ware cynici.

Gøtzsche komt ook met suggesties: geneesmiddelenonderzoek moet worden uitgevoerd door de publieke sector, alle onderzoeksresultaten moeten openbaar zijn, belangenverstremming van toezichthouders moet ophouden en marketing moet beperkt worden. Ja, allemaal open deuren, maar probeer ze maar eens in te trappen.

We zullen ons moeten neerleggen bij de constatering dat artsen, die tenslotte de pillen voorschrijven, in zeker opzicht niet deugen. In welk opzicht? Nou, net als elke andere consument blijken ze vatbaar voor activiteiten die ook rond wasmiddelen worden gebezigd. Nou is dat geen ramp bij wasmiddelen, maar bij medicatie wel. Farmacotherapie bestaat immers alleen maar op grond van een feitelijk fundament. Gøtzsche wil die irrationele kant van pillengebruik tot een minimum reduceren. Zijn grondige beschrijving van wat er zich in feite afspeelt is meteen de belangrijkste stap die gezet moet worden, want wie dit weet, kan eigenlijk niet anders dan ernaar handelen.